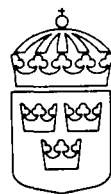

Regeringens proposition

1993/94:211

Handräckning vid EFTA:s övervaknings-
myndighets undersökningar hos företag i Sverige

Prop.
1993/94:211

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 24 mars 1994

Carl Bildt

Per Westerberg
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt protokoll 4 till avtalet den 2 maj 1992 mellan medlemsstaterna i EFTA om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (övervakningsavtalet) har Sverige åtagit sig att, inom sex månader från EES-avtalets ikraftträdande, införa regler i den nationella lagstiftningen som gör det möjligt för EFTA:s övervakningsmyndighet att i konkurrensärenden genomföra undersökningar hos företag i Sverige även om företagen motsätter sig undersökning.

De nationella reglerna skall vara sådana att övervakningsmyndighetens undersökningar blir effektiva. Regler måste därför finnas som möjliggör ett ingripande av kronofogdemyndigheten utan att det berörda företaget i förväg underrättas om att undersökning begärts. Kronofogdemyndighetens bistånd måste vidare kunna erhållas på av övervakningsmyndigheten utsatt tid.

För uppfyllande av sagda åtagande föreslås att 13 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) kompletteras med bestämmelser om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det berörda företaget om att handräckning begärts. Frågor om sådan handräckning som avses i paragrafen skall prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1994.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	3
3	Ärendet och dess beredning	4
4	Gällande ordning	6
	4.1 Protokoll 4 till övervakningsavtalet	6
	4.2 Homogenitetsprincipen	8
	4.3 EG-domstolens praxis m.m.	8
	4.4 12-13 §§ EES-lagen	9
	4.5 Konkurrenslagen (1993:20)	10
5	Samråd med EFTA:s övervakningsmyndighet	10
6	Behovet av lagändring	10
	6.1 Effektivitetskravet	11
	6.2 De allmänna rättsprinciperna	14
7	Kostnader	17
8	Ikraftträdande m.m.	17
9	Författningskommentar	17
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Handräckning vid EFTA:s övervakningsmyndighets under- sökningar hos företag i Sverige	19
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	20
Bilaga 3	Sammanställning av framförda synpunkter vid hearing angående handräckning vid EFTA:s övervakningsmyndighets undersökningar hos företag i Sverige	21
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	23
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	24
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994	25

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1370) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES)

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

När EFTA:s övervakningsmyndighet har beslutat om en undersökning enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet har den behöriga myndigheten rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 12 § 1, 2 och 4.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län. Kronofogdemyndigheten skall inte underrätta företaget eller företagssammanslutningen om den behöriga myndighetens begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.
 2. Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i de fall ansökan om handräckning gjorts före ikraftträdandet.

EES-avtalet undertecknades den 2 maj 1992. Avtalet slöts mellan EG och dess 12 medlemsländer på den ena sidan och numera sex EFTA-stater på den andra. Samma dag undertecknades ytterligare två avtal mellan EFTA-staterna, det ena om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (övervakningsavtalet), det andra om en ständig kommission för EFTA-staterna. Genom de två senare avtalen skapades mellan EFTA-staterna de institutioner och strukturer som EES-avtalet kräver.

Genom EES-avtalet skapas en gemensam rättslig ordning som skall gälla inom hela EES-området, dvs. inte bara i EFTA/EG-förhållanden utan också mellan EFTA-länderna. I EES-avtalet ingår ett stort antal EG-rättsakter som genom avtalet görs till en del av avtalsparternas gemensamma rättsordning.

Till innehållet omfattar EES-avtalet i princip samtliga EG:s regler på områdena för de s.k. fyra friheterna, nämligen fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital. Vidare omfattas vissa s.k. gemensamma och övergripande bestämmelser, däribland konkurrensreglerna.

Avtalets institutionella bestämmelser har två huvudsyften. Dels finns bestämmelser om beslutsfattande som syftar till att EES-avtalet skall utvecklas i samklang med EG även i fortsättningen, dels finns bestämmelser som gäller den rättsliga kontrollen och övervakningen av att avtalets bestämmelser följs.

EG har ofta beskrivits som rättens gemenskap och särskild kompetens har getts åt EG-kommissionen att övervaka EG-rättens tillämpning och åt EG-domstolen att tolka EG-rätten på ett bindande sätt.

För att uppnå en liknande ordning inom EES har skapats ett slags tvåpelarsstruktur som innebär att EG-kommissionen övervakar tillämpningen vad gäller EG:s medlemsstater medan en särskild övervakningsmyndighet för EFTA-staterna (EFTA Surveillance Authority - ESA) övervakar dessa. Denna övervakningsmyndighet skall vara helt fristående från EFTA-staterna samt ha motsvarande kompetenser på övervakningsområdet som EG-kommissionen. Övervakningsmyndigheten skall med andra ord vara lika effektiv och ha samma möjligheter till sitt förfogande som kommissionen. EFTA:s övervakningsmyndighet finns i Bryssel.

EES-avtalets konkurrensregler överensstämmer med EG:s. Således ingår inte bara Romfördragets huvudbestämmelser utan även sekundärrättsliga bestämmelser från olika EG-rättsakter.

Romfördragets artiklar 85 och 86 motsvaras av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet. Vidare finns konkurrensregler i bilaga XIV till EES-avtalet och i protokoll 4 till övervakningsavtalet. Vid tillämpningen av dessa regler inom EG fattar EG-kommissionen beslut i enskilda ärenden när det gäller att ingripa mot företag som inte följer reglerna och när det gäller att medge dispens från de förbud som konkurrensreglerna innehåller. Motsvarande funktioner under EES-avtalet kommer att utövas både av EG-kommissionen och av EFTA:s övervakningsmyndighet.

Inom EG har kommissionen, vid fullgörandet av sina uppgifter på

konkurrensområdet, vittgående befogenheter att begära in upplysningar från företag och att göra undersökningar hos dessa. I dessa befogenheter ingår bl.a. att företa oanmälda inspektioner hos företag.

Regler om kommissionens befogenheter i nyssnämnda avseenden finns i rådsförordningen (EEG) nr 17/62. Särskild reglering finns vidare, som kommer att framgå, bl.a. på transportområdet.

Genom övervakningsavtalet har EFTA:s övervakningsmyndighet ESA, tilldelats motsvarande befogenheter som kommissionen. Dessa befogenheter anges närmare i protokoll 4 till övervakningsavtalet. Avtalet har inkorporerats i svensk rätt genom 3 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES), EES-lagen.

Enligt bestämmelserna i nyssnämnda protokoll skall Sverige och övriga EFTA-stater inom sex månader från EES-avtalets ikraftträdande, efter samråd med ESA, vidta åtgärder som gör det möjligt för ESA att utföra undersökningsuppdrag hos företag även om företaget motsätter sig undersökningen. Vid undersökningarna skall ESA ha rätt till bistånd av en nationell behörig myndighet. Konkurrensverket är, enligt 11 § EES-lagen och 6 § förordningen (1993:1070) om gruppundantag m.m. enligt EES-avtalet, sådan behörig myndighet i Sverige.

I 12 § EES-lagen har meddelats bestämmelser om Konkurrensverkets befogenheter vid undersökningar hos företag i Sverige. Enligt 13 § samma lag har Konkurrensverket, när ESA beslutat om en undersökning enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet, rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra undersökningen.

Inom Näringsdepartementet har frågan väckts huruvida den nuvarande regleringen i EES-lagen är tillräcklig för att Sverige skall anses uppfylla sina åtaganden enligt EES- och övervakningsavtalen.

En arbetsgrupp bestående av företrädare för Justitiedepartementet, Utrikesdepartementets handelsavdelning, Finansdepartementet, Näringsdepartementet, Konkurrensverket och Riksskatteverket har utarbetat en promemoria som getts formen av ett utkast till lagrådsremiss. En sammanfattning av promemorian och promemorians lagförslag redovisas i *bilagorna 1 och 2*.

Ett antal myndigheter och organisationer har fått tillfälle att framföra synpunkter på promemorian vid en hearing den 21 februari 1994. En förteckning över dem som deltagit vid hearingen och en sammanfattning av de synpunkter som därvid framfördes finns i *bilaga 3*. Domstolsverket, Svea hovrätt och Sveriges Köpmannaförbund har vidare kommit in med skriftliga yttranden över promemorian. Yttrandena finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr. 161/94).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 3 mars 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag.

4.1 Protokoll 4 till övervakningsavtalet

I kap. II i protokoll 4 till övervakningsavtalet finns bl.a. regler om ESA:s befogenheter vid undersökningar hos företag i konkurrensärenden som motsvarar bestämmelserna inom EG enligt rådets förordning (EEG) nr 17/62.

I protokollet finns vidare särskilda bestämmelser om ESA:s befogenheter vid tillämpningen av konkurrensreglerna på transportområdet: kap. VI (järnväg, landsväg och inre vattenvägar), kap. IX (sjöfart) och kap. XI (luftfart). Dessa regler överensstämmer, i de avseenden som här är aktuella, med bestämmelserna i kap. II. Detsamma gäller reglerna i kap. XIII om ESA:s befogenheter vid kontroll av företagskoncentrationer. Reglerna för transportområdet och beträffande företagskoncentrationer behandlas därför inte särskilt i denna proposition.

Den centrala bestämmelsen i kap. II i protokoll 4 är i detta sammanhang artikel 14, vilken motsvarar samma artikel i förordning 17/62. För förståelsen av denna artikel är dock inledningsvis artikel 13 i samma kapitel av betydelse. Av den artikeln framgår att EFTA-staternas behöriga myndigheter på begäran av ESA skall genomföra de undersökningar som ESA anser nödvändiga enligt artikel 14.1 eller som ESA har beslutat om enligt artikel 14.3. För Sveriges del är, som framgått, Konkurrensverket behörig nationell myndighet. ESA kan emellertid också, enligt artikel 14, genomföra undersökningen själv.

Artikel 14.1 och 14.3-7 har följande lydelse:

EFTA:s övervakningsmyndighets befogenheter vid undersökningar

1. Vid fullgörandet av de uppgifter som EFTA:s övervakningsmyndighet har tilldelats genom artiklarna 55 och 58 i EES-avtalet, genom bestämmelserna i protokoll 23 och bilaga XIV till EES-avtalet eller genom bestämmelserna i detta kapitel får den genomföra alla nödvändiga undersökningar hos företag och företagssammanslutningar inom en EFTA-stats territorium. För detta ändamål har de av EFTA:s övervakningsmyndighet bemyndigade tjänstemännen befogenhet

- a) att granska böcker och andra affärshandlingar,*
- b) att göra kopior av eller utdrag ur böcker och affärshandlingar,*
- c) att begära muntliga förklaringar på platsen,*
- d) att få tillträde till företagens samtliga lokaler, markområden och transportmedel.*

3. Företag och företagssammanslutningar är skyldiga att underkasta sig de undersökningar som EFTA:s övervakningsmyndighet har beslutat om. I beslutet skall anges föremålet för och syftet med undersökningen, fastställas när den skall börja och anges de påföljder som avses i artiklarna 15.1 c och 16.1 d samt upplysas om rätten att enligt artikel 108.2 i EES-avtalet och de tillämpliga bestämmelserna i förevarande avtal, särskilt artikel 36, föra talan mot beslutet vid EFTA-domstolen.

4. EFTA:s övervakningsmyndighet skall fatta beslut enligt punkt 3 efter att ha samrått med den behöriga myndigheten i den EFTA-stat inom vars territorium undersökningen skall genomföras.

5. Tjänstemännen hos den behöriga myndigheten i den EFTA-stat inom vars territorium undersökningen skall genomföras kan, på begäran av myndigheten eller EFTA:s övervakningsmyndighet, hjälpa EFTA:s övervakningsmyndighets tjänstemän vid fullgörandet av deras uppgifter.

6. Om ett företag motsätter sig en undersökning som har beslutats med stöd av denna artikel, skall den berörda EFTA-staten lämna de av EFTA:s övervakningsmyndighet bemyndigade tjänstemännen den hjälp som behövs för att de skall kunna utföra sitt undersökningsuppdrag.

7. För detta ändamål skall EFTA-staterna, efter samråd med EFTA:s övervakningsmyndighet vidta nödvändiga åtgärder inom sex månader efter det att EES-avtalet har trätt i kraft.

Undersökningar enligt artikel 14.1 är företagen aldrig skyldiga att underkasta sig. Ett beslut om undersökning enligt artikel 14.3 är däremot förpliktande. ESA får fritt välja mellan att genomföra undersökningar på ettdera av dessa vis. Det krävs inte att det berörda företaget motsatt sig frivillig undersökning för att ESA skall kunna fatta ett beslut enligt artikel 14.3. Innan ESA fattar ett beslut enligt artikel 14.3 om undersökning hos ett företag i Sverige skall samråd ske med Konkurrensverket. Verket kan hjälpa ESA vid genomförandet av undersökningen. ESA har dock rätt att själv genomföra den. För verkställighetsåtgärder krävs emellertid Konkurrensverkets medverkan (jfr prop. 1991/92:170, del 1, s. 196 - 197).

Stadgandet i artikel 14.6 innebär att Sverige åtagit sig att i sin nationella lagstiftning ha regler som gör det möjligt för ESA att genomföra en undersökning enligt artikel 14.3 även om det berörda företaget motsätter sig undersökningen. Den närmare innebörden härav kommer att belysas i det följande.

Avslutningsvis bör här erinras om de påföljder i form av böter och viten som ESA enligt artikel 15 och 16 i kap. II i protokoll 4 till övervakningsavtalet kan ålägga respektive förelägga företag och företagssammanslutningar som inte underkastar sig en undersökning som har beslutats enligt artikel 14.3. Beträffande det närmare innehållet i dessa regler kan hänvisas till EES-lagen.

4.2 Homogenitetsprincipen

Vid bedömningen av vilka nationella regler som krävs för att Sverige skall kunna anses uppfylla sina åtaganden enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet måste artikel 3 i avtalet uppmärksammas.

I övervakningsavtalet artikel 3.1 föreskrivs att sådana regler i bl.a. protokoll 4 till avtalet, som är i sak identiska med EG:s motsvarande regler, vid genomförande och tillämpning skall tolkas i överensstämmelse med EG-domstolens domar fram till dagen för avtalets undertecknande.

Som framgått motsvarar artikel 14 i kap. II i protokoll 4 till övervakningsavtalet samma artikel i rådets förordning (EEG) nr 17/62 och den skall således tolkas i överensstämmelse med EG-domstolens avgöranden som meddelats före den 2 maj 1992, vilket var det datum då avtalet undertecknades.

4.3 EG-domstolens praxis m.m.

Det mest centrala rättsfallet när det gäller tillämpningen av artikel 14 i förordning 17/62 - och därmed också artikel 14 i kap. II i protokoll 4 till övervakningsavtalet - är mål 46/87 och 227/88 Hoechst mot kommissionen, (1989), ECR s. 2859.

I detta rättsfall slås fast, översatt till EES-förhållanden, att artikel 14.6 innebär att varje EFTA-stat i sin nationella lagstiftning skall ha regler som anger de villkor under vilka ESA kan få hjälp av de nationella myndigheterna för att genomföra en undersökning när företaget motsätter sig den. Dessa nationella regler skall vara sådana att ESA:s åtgärder blir *effektiva*. Samtidigt skall reglerna uppfylla den *allmänna rättsprincipen* att alla personer, såväl fysiska som juridiska, skall vara skyddade mot godtyckliga och oproportionerliga ingrepp av offentliga myndigheter i den privata sfären. Det sägs vidare att det ankommer på den nationella myndigheten att kontrollera att den begärda åtgärden inte är godtycklig eller oproportionell i förhållande till syftet med den begärda åtgärden och att nationella regler i detta avseende iaktas vid genomförandet av undersökningen. Den nationella myndigheten får dock inte göra någon egen prövning av behovet av undersökningen - denna prövning är förbehållen EFTA-domstolen.

Av rättsfallet framgår vidare att ESA, via den nationella myndigheten, som en säkerhetsåtgärd skall kunna få ett verkställighetsbeslut för det fall det berörda företaget motsätter sig genomförandet av undersökningen ("as a precautionary measure, in order to overcome any opposition on the part of the undertaking").

Som framgått behöver inte ESA pröva ett frivilligförfarande enligt artikel 14.1 innan ett beslut enligt artikel 14.3 fattas. Detta följer av EG-domstolens dom i mål 136/79 National Panasonic mot kommissionen, (1980), ECR s. 2033.

Det berörda företaget behöver inte heller underrättas innan undersökningen enligt ett beslut enligt artikel 14.3 äger rum (mål 5/85

AKZO mot kommissionen, /1986/, ECR s. 2585). Så kallade dawn-raids, dvs. oanmälda besök - ofta vid kontorstidens början - av kommissionens tjänstemän hos företag, är också en välkänd företeelse i EG-rättsliga sammanhang.

Av EG-domstolens praxis följer vidare att ett företags korrespondens med dess advokat under vissa förutsättningar skall vara skyddad från insyn (mål 155/79 AM&S mot kommissionen, /1982/, ECR s. 1575).

Det bör här avslutningsvis nämnas att företagen vid kommissionens undersökningar inom EG har rätt att begära att en jurist får vara närvarande under förutsättning att undersökningen inte blir onödigt fördröjd i väntan på att han skall infinna sig. Denna princip tillämpas av kommissionen men har inte, såvitt känt, slagits fast i något avgörande av EG-domstolen.

4.4 12-13 §§ EES-lagen

För att uppfylla åtagandet enligt artikel 14 i kap. II - och motsvarande bestämmelser i övriga kapitel - i protokoll 4 till övervakningsavtalet har regler om Konkurrensverkets befogenheter vid ESA:s undersökningar i Sverige införts genom 12 - 13 §§ EES-lagen.

I 12 § anges vilka befogenheter verket har vid genomförande av undersökningar. Dessa befogenheter motsvarar dem som ESA har enligt artikel 14.1, dvs. rätt att granska böcker och andra affärshandlingar, få tillträde till lokaler, markområden och transportmedel osv.

Enligt 13 § har Konkurrensverket rätt att, i de fall ESA fattat ett beslut enligt artikel 14.3, få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 12 §. Någon sådan möjlighet står dock av naturliga skäl inte till buds när det gäller rätten att begära muntliga förklaringar (12 § första stycket 3).

Situationen kan liknas vid sådan handräckning som kan ske enligt 7 kap. 14 § konkurslagen (1987:672) eller 11-17 §§ lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

Till skillnad från den sistnämnda lagen finns i EES-lagen ingen uttrycklig hänvisning till utsökingsbalken (UB) i fråga om formerna för verkställigheten. I förarbetena till EES-lagen sägs dock att reglerna i 16 kap. 10-12 §§ UB kommer att bli tillämpliga på detta handräckningsförfarande. Vidare sägs att "vid all tvångsmedelsanvändning gäller som en allmän princip att tvångsmedlet inte får tillgripas om samma resultat kan uppnås på frivillig väg eller med lindrigare tvångsmedel" (prop. 1991/92:170, del 1, s. 197 - 198).

16 kap. 10 § UB innehåller forumregler.

Enligt 16 kap. 11 § UB skall svaranden, dvs. i detta fall det företag där undersökningen skall ske, underrättas av kronofogdemyndigheten innan verkställighet sker. Om saken är brådskande får dock kronofogdemyndigheten genast vidta behövlig åtgärd.

I 16 kap. 12 § UB föreskrivs att verkställighet sker genom att kronofogdemyndigheten förelägger svaranden att fullgöra vad som åligger honom etc. eller genom att myndigheten själv vidtar behövlig åtgärd. En

möjlighet finns också för kronofogdemyndigheten att överlämna åt sökanden att utföra behövlig åtgärd. Prop. 1993/94:211

4.5 Konkurrenslagen (1993:20)

I 47-56 §§ konkurrenslagen (1993:20), KL, finns bestämmelser om undersökningar hos företag vid utredning av om lagens förbud i 6 och 19 §§ har överträtts. Dessa bestämmelser motsvarar i väsentliga avseenden de nuvarande reglerna i EES-lagen. En skillnad är dock att det enligt KL krävs ett domstolsbeslut för att en undersökning hos ett företag skall få genomföras. I brådskande fall får enligt 49 § ett sådant beslut meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig. Enligt 53 § får Konkurrensverket begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra undersökningen. I specialmotiveringen till sistnämnda bestämmelse görs motsvarande hänvisning till UB som i förarbetena till 13 § EES-lagen (prop. 1992/93:56 s. 111).

Frågan huruvida motsvarande ändringar som de som föreslås i detta lagstiftningsärende bör göras i KL övervägs för närvarande inom Näringsdepartementet.

5 Samråd med EFTA:s övervakningsmyndighet

Under beredningen av detta ärende har, jämlikt artikel 14.7 i kap. II och övriga motsvarande bestämmelser i protokoll 4 till övervakningsavtalet, samråd skett med ESA.

6 Behovet av lagändring

Som framgått har i EES-lagen meddelats bestämmelser till uppfyllande av Sveriges förpliktelser enligt övervakningsavtalet. Den fråga som nu uppstått är om ytterligare bestämmelser bör införas för att Sverige till fullo skall anses uppfylla sina åtaganden.

Reglerna om undersökning när ett företag motsätter sig den kan, enligt vad ovan redovisats, till följd av EG-domstolens praxis sägas vila på två grundsatser: Reglerna skall vara sådana att ESA:s åtgärder blir effektiva samtidigt som vissa allmänna rättsprinciper till skydd för företagen skall iaktas. Regeringen kommer mot den bakgrunden i följande avsnitt att redovisa sin syn på huruvida några ytterligare lagstiftningsåtgärder erfordras utöver EES-lagen i dess nuvarande lydelse.

Regeringens förslag: I 13 § EES-lagen införs nya bestämmelser om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det berörda företaget om den behöriga myndighetens (Konkurrensverkets) begäran om handräckning innan verkställighet sker och om att frågor om sådan handräckning prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län.

I samma paragraf införs vidare en uttrycklig hänvisning till de regler i utsökningsbalken som gäller för sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom såvitt avser hänvisningen till utsökningsbalken.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon invändning mot att i EES-lagen införs bestämmelser om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det berörda företaget om att handräckning begärts. *Svea hovrätt* har dock ifrågasatt om en sådan regel är nödvändig och därvid påpekat att ordet "brådskanie" i 16 kap. 11 § UB täcker den situationen att bevis undanhålls eller förstörs. *Domstolsverket* och *Svea hovrätt* anser att frågor om handräckning av ifrågavarande slag bör prövas av samtliga kronofogdemyndigheter. Hovrätten har vidare föreslagit att det i EES-lagen införs en uttrycklig hänvisning till de regler i UB som gäller beträffande sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10-12 §§ UB.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av redovisningen för protokoll 4 till övervakningsavtalet och EG-domstolens praxis står det ESA fritt att välja mellan att inleda ett frivilligförfarande enligt artikel 14.1 och att fatta ett beslut om undersökning enligt artikel 14.3. Om det senare alternativet väljs kan ESA antingen underrätta företaget om att en undersökning skall företas eller låta bli det. Skälet för ESA att inte underrätta företaget är naturligtvis att det genom en underrättelse öppnas möjligheter för företaget att gömma undan handlingar och annat som kan styrka den misstänkta överträdelsen av konkurrensreglerna.

Undersökningar som ESA beslutat om enligt artikel 14.3 måste således kunna ske utan att det berörda företaget, till följd av nationella bestämmelser, i förväg får reda på ESA:s planer. I annat fall torde dessa bestämmelser inte anses vara sådana att ESA:s åtgärder blir effektiva.

Så länge företaget inte motsätter sig undersökningen torde inga problem i detta avseende uppstå med nuvarande reglering i EES-lagen. Visserligen skall ESA enligt artikel 14.4 samråda med Konkurrensverket innan beslutet fattas och vidare kan ESA enligt artikel 14.5 begära hjälp av verket för genomförandet av undersökningen, men verket torde utan hinder av förvaltningslagen (1986:223) kunna underlätta att kommunicera ärendet med det berörda företaget.

Problemen infinner sig när ett företag motsätter sig undersökning, t.ex. genom att inte medge tillträde till vissa utrymmen. När så sker kan Konkurrensverket begära handräckning av kronofogdemyndigheten enligt 13 § EES-lagen. Detta innebär att undersökningen får avbrytas. Under den tid som då går och innan verkställighet sker kan företaget hinna gömma undan viktig information, något som allvarligt kan äventyra effektiviteten i ESA:s undersökning.

13 § EES-lagen förutsätter enligt sin lydelse inte att företaget motsatt sig undersökningen för att Konkurrensverket skall ha rätt att få handräckning. Av allmänna principer för tvångsmedelsanvändning får emellertid i dessa fall anses följa att kronofogdemyndigheten inte bör vidta några verkställighetsåtgärder förrän behov av detta visat sig föreligga. Det torde därför inte finnas anledning för kronofogdemyndigheten att dessförinnan fatta något beslut om handräckning.

Saken bör i stället kunna lösas så, att Konkurrensverket i de fall där motstånd befaras, kontaktar kronofogdemyndigheten i förväg. När sedan undersökningen äger rum följer en representant för kronofogdemyndigheten med och fattar det eventuella beslutet om handräckning på platsen.

Ett problem med denna ordning är emellertid att Konkurrensverkets kontakt med kronofogdemyndigheten får anses utgöra en ansökan om handräckning enligt EES-lagen. Till följd härav uppstår frågan om kronofogdemyndighetens principiella kommuniseringsplikt enligt 16 kap. 11 § UB.

Det kan härvid omedelbart konstateras att, om kommunikering sker, samma olägenheter uppstår som i fallet när kronofogdemyndigheten inte kontaktats i förväg.

När det gäller kronofogdemyndighetens möjligheter att underlåta kommunikering framstår begreppet brådiskande i 16 kap. 11 § UB inte som träffande - saken behöver ju inte alls vara brådiskande. Det relevanta är i stället faran för att bevis undanhålls eller förstörs. Det kan härvid noteras att i nyssnämnda lagrum undantag från kommuniseringsplikten gjorts för kvarstad och annan säkerhetsåtgärd.

Som en remissinstans påpekat finns det emellertid stöd i förarbetena till UB och i doktrinen för att ordet "brådiskande" täcker den situationen att det finns risk för att bevis undanhålls eller förstörs. Som kommer att beröras i författningskommentaren, avsnitt 9, råder dock enligt 16 kap. 11 § UB inget absolut förbud mot kommunikation. Kronofogdemyndigheten är således enligt den bestämmelsen inte absolut förhindrad att underrätta svaranden ens när fråga är om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd. För att Sveriges förpliktelser entydigt skall vara uppfyllda bör regelsystemet inte medge att en myndighet kan ge det berörda företaget kännedom om en undersökning som beslutats enligt artikel 14.3 innan denna genomförs.

Här uppstår således en konflikt mellan *å ena sidan* Sveriges åtaganden, sådana dessa kommer till uttryck i protokoll 4 till övervakningsavtalet och artikel 3.1 i samma avtal, EG-domstolens avgöranden samt EES-lagen och *å andra sidan* bestämmelserna i UB om kommunikation.

Det anförda leder till slutsatsen att det bör införas en bestämmelse som reglerar frågan om kommunikering i dessa fall. Denna bör lämpligen vara placerad i anslutning till själva bestämmelsen om handräckning och således tillföras 13 § EES-lagen. Eftersom det är ESA som förfogar över huruvida det berörda företaget i förväg skall underrättas om undersökningen eller ej bör regeln utformas så, att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta företaget om handräckningsansökningen innan verkställighet sker.

En särskild fråga i detta sammanhang är om företagen genom att fråga Konkurrensverket eller kronofogdemyndigheten kan hålla sig underrättade om huruvida någon ansökan om handräckning gjorts. För såväl Konkurrensverket som kronofogdemyndigheten torde i detta avseende gälla att myndigheten är förhindrad att uttala sig om detta med hänsyn till reglerna i 4 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) om sekretess till skydd för myndighets granskningsåtgärder.

I målet vid kronofogdemyndigheten uppstår, enligt nuvarande bestämmelser, kostnader i form av s.k. grundavgift redan när Konkurrensverkets ansökan har gjorts. För kostnaderna i målet svarar i första hand sökanden, dvs. i nu aktuella fall Konkurrensverket (17 kap. 2 § första stycket UB). Av 17 kap. 8 § första stycket UB följer dock att kostnaderna ytterst skall bäras av svaranden, dvs. i dessa fall det företag som undersökningen avser.

En följd av den nu föreslagna regeln om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta företaget om att handräckning begärts är att företaget inte kan undgå kostnaderna vid myndigheten genom frivilligt fullgörande. Detta är inte tillfredsställande och regeringen avser därför att genom en ändring i förordningen (1992:1094) om avgifter vid kronofogdemyndigheterna föreskriva att avgifter enligt förordningen inte skall tas ut i mål enligt 13 § EES-lagen.

EES-avtalets konkurrensregler är endast tillämpliga på förfaranden som kan påverka handeln mellan de olika länderna inom EES-området, dvs. främst förfaranden i anslutning till gränsöverskridande handel. Det kan därför antas att ESA kommer att genomföra undersökningar i olika länder samtidigt utan att underrätta berörda företag i förväg. För att uppnå avsedda resultat med sådana s.k. simultanea dawn-raids är det naturligtvis nödvändigt att "tillslagen" kan ske samtidigt även i de fall man befarar att ett företag kommer att motsätta sig undersökningen. Konkurrensverket måste därför kunna erhålla bistånd av kronofogdemyndigheten på av ESA bestämd tidpunkt.

Erfarenheter från EG visar att kommissionen ofta tar kontakt med de nationella myndigheterna mycket kort tid innan undersökningen skall verkställas. Ett skäl till detta torde vara att man vill minimera riskerna för att de berörda företagen i förväg får reda på den tilltänkta undersökningen.

Särskilt om så blir fallet även när det gäller ESA:s verksamhet, kan det uppstå problem för den enligt 16 kap. 10 § UB behöriga kronofogdemyndigheten att tillhandahålla erforderliga personalresurser vid den bestämda tidpunkten för undersökningen.

Sådana undersökningar som här avses kommer av allt att döma att bli

sällsynta, särskilt utanför våra större städer och viktigare industriorter. Det kan därför befaras att det kommer bli svårt för kronofogdemyndigheterna att hålla kunskaperna om det speciella ämnesområdet aktuella, något som är nödvändigt vid ingripanden med kort varsel.

Handläggningen av frågor om handräckning enligt EES-lagen bör med anledning av det sagda koncentreras till en större kronofogdemyndighet. För den praktiska hanteringen är det lämpligt att Konkurrensverket och den behöriga kronofogdemyndigheten är belägna på samma ort. Frågor om handräckning enligt 13 § EES-lagen bör därför prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län.

Som framgått måste kronofogdemyndighetens bistånd kunna erhållas på av ESA bestämd tidpunkt. Att de aktuella frågorna koncentreras till en större kronofogdemyndighet kan förväntas bidra till att så blir fallet.

En allmän skyldighet för såväl Konkurrensverket som kronofogdemyndigheten är, liksom för andra myndigheter, att verka för att Sveriges internationella åtaganden uppfylls. Regeringen kan därför förutsätta att de berörda myndigheterna ser till att åtagandena enligt övervakningsavtalet uppfylls med avseende på tidpunkten för kronofogdemyndighetens bistånd utan att detta behöver komma till uttryck i några särskilda föreskrifter.

Det bör vidare, som Svea hovrätt föreslagit, i EES-lagen införas en uttrycklig hänvisning till utskökningsbalkens regler om annat än kommuniserings- och forumfrågor. Detta behandlas vidare i författningskommentaren (avsnitt 9).

6.2 De allmänna rättsprinciperna

Regeringens bedömning: Särskilda lagregler om de allmänna rättsprinciper till skydd för företag och företagssammanslutningar som kommer till uttryck i EG-domstolens praxis m.m. är inte erforderliga och bör inte införas.

Arbetsgruppens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft någon invändning mot arbetsgruppens bedömning. Några remissinstanser, däribland *Domstolsverket*, *Konkurrensverket* och *Sveriges industriförbund*, har berört frågan om kompetensfördelningen mellan de inblandade myndigheterna och därvid särskilt frågan om vad som skall ingå i kronofogdemyndighetens prövning när handräckning begärs och genomförs.

Skälen för regeringens bedömning: I Hoechst-fallet uttalade EG-domstolen inte bara att de nationella regler som avses i artikel 14.6 skall vara sådana att övervakningsmyndighetens åtgärder blir effektiva - vilken

aspekt har behandlats i föregående avsnitt - utan också att dessa regler skall vara sådana att varje fysisk och juridisk person skall vara tillförsäkrad skydd mot godtyckliga och oproportionerliga ingrepp av offentliga myndigheter i den privata sfären. Domstolen gjorde dock den begränsningen att den nationella myndigheten inte får göra någon egen prövning av behovet av undersökningen. Den nationella myndighetens ansvar får mot denna bakgrund anses vara inskränkt till att hindra vad som närmast kan betraktas som myndighetsmissbruk. Enligt regeringens bedömning är svensk rätts regler om ansvar för felaktig myndighetsutövning och allmänna principer för tvångsmedelsanvändning tillräckliga i detta avseende.

En väsentlig skillnad mellan EG-domstolens avgörande i Hoechst-fallet och de övriga i avsnitt 2.3 kommenterade rättsfallen är att domstolen i det förstnämnda fallet har uttalat sig om vilket innehåll nationell lagstiftning skall ha till följd av artikel 14.6. I de övriga fallen har saken inte gällt medlemsstaternas lagstiftning utan gemenskapsrätten.

Det innehåll gemenskapsrätten fått genom dessa och andra avgöranden av EG-domstolen före den 2 maj 1992 utgör, till följd av artikel 3.1 i övervakningsavtalet, en del av det som kan kallas EES-rätten, dvs. den rättsordning som, såvitt gäller den begränsade fråga som här behandlas, i första hand skall tillämpas av ESA och EFTA-domstolen och som har införlivats med svensk rätt genom EES-lagen.

De principer som utbildats i EG-domstolens praxis utgör således, på det sätt som ovan redovisats, redan en del av svensk rätt.

Som skäl för att trots det sagda införa uttryckliga lagbestämmelser kan naturligtvis anföras att detta skulle underlätta för företagen och för de berörda svenska myndigheterna att känna till de preciseringar av ESA:s befogenheter som följer av EG-domstolens praxis, t.ex. såvitt avser skyddet för viss korrespondens.

Ett problem med en sådan ordning är emellertid att principerna kommit till uttryck i enskilda avgöranden av EG-domstolen och således för den rätta förståelsen är beroende av de faktiska omständigheter som förelegat i varje mål. Det skulle därför vara närmast omöjligt att genom uttryckliga lagbestämmelser införliva de principer som här diskuteras. Med ett sådant tillvägagångssätt skulle man dessutom riskera att reglerna fick ett innehåll som inte överensstämmer med Sveriges internationella åtaganden.

Till bilden hör också att enligt artikel 3.2 i övervakningsavtalet skall ESA och EFTA-domstolen vid tolkningen och tillämpningen av EES- och övervakningsavtalen ta *vederbörlig hänsyn* till avgöranden som EG-domstolen meddelat *efter* dagen för undertecknandet av EES-avtalet (den 2 maj 1992), om avgörandena avser tolkning av rättsakter som är i sak identiska med bl.a. bestämmelserna i protokoll 4 till övervakningsavtalet. Detta innebär att de principer som här diskuteras, till sitt innehåll över tid kan komma att förändras genom EG-domstolens och EFTA-domstolens rättsbildning.

Det sagda leder sammanfattningsvis till slutsatsen att särskilda lagregler inte bör införas om de allmänna principer som kommer till uttryck i EG-domstolens praxis.

Inte heller när det gäller den av EG-kommissionen tillämpade principen om rätt för företagen till biträde av jurist vid undersökningarna bör några särskilda lagbestämmelser införas. Sådana regler skulle nämligen riskera att inskränka ESA:s befogenheter på ett sätt som inte är förenligt med Sveriges åtaganden enligt EES- och övervakningsavtalen. Regeringen utgår dock från att ESA kommer att tillämpa principen på motsvarande sätt som Kommissionen.

En särskild fråga i detta sammanhang, som berörts av några remissinstanser, är vad som skall ingå i kronofogdemyndighetens prövning.

Det torde inte vara möjligt att besvara denna fråga genom att exakt ange vilka överväganden kronofogdemyndigheten har rätt och skyldighet att göra enligt EES- och övervakningsavtalen respektive andra nationella regler.

Kronofogdemyndighetens uppgifter enligt 13 § EES-lagen är enligt paragrafens ordalydelse inskränkta till att bereda Konkurrensverket - och därmed indirekt ESA - möjlighet att genomföra de åtgärder som sägs i 12 § 1, 2 och 4 EES-lagen. Kronofogdemyndigheten skall således inte självständigt göra något urval bland handlingar och liknande utan dess uppgift är främst att söka lokaler, forcera lås osv.

Detta innebär att t.ex. principen om skydd för viss korrespondens inte torde vara av omedelbar relevans vid kronofogdemyndighetens prövning. Inom EG behandlas tvister om huruvida viss korrespondens åtnjuter skydd till följd av sagda princip på det sättet att EG-kommissionen förseglar de aktuella dokumenten. Om företaget inte förmår övertyga kommissionen om sin ståndpunkt fattar denna ett beslut om att förseglingen skall brytas, vilket beslut företaget har möjlighet att överklaga till EG-domstolen (se Bellamy & Child, Common Market Law of Competition, s. 532). Mycket talar för att denna fråga kommer att lösas på motsvarande sätt inom EES.

I det i avsnitt 4.3 refererade Hoechst-fallet sägs, som där framgått, att det ankommer på den behöriga nationella myndigheten att se till att nationella regler till skydd för företagen iakttas när undersökningar genomförs utan företagets medverkan. Av detta uttalande följer att ett stort ansvar för sådana frågor vilar på Konkurrensverket.

Av det sagda torde den slutsatsen kunna dras att den prövning som ankommer på kronofogdemyndigheten är av begränsad omfattning. Frågor som uppstår under själva handräckningsförfarandet skall således, bortsett från frågor som rör sättet för verkställigheten, i första hand prövas av ESA och Konkurrensverket. Kronofogdemyndigheten skall dock, trots det anförda, självfallet inte medverka till åtgärder som inte omfattas av ESA:s beslut eller som är uppenbart obefogade.

Såvitt nu kan bedömas kommer kronofogdemyndighetens medverkan vid undersökningar hos företag i Sverige att behövas endast i några få fall om året. Kostnadsökningarna för Kronofogdemyndigheten i Stockholms län till följd av att myndigheten blir ensamt behörig att pröva dessa frågor torde till följd härav bli så begränsade att de ryms inom ramen för beviljade anslag. Detsamma gäller de kostnadsökningar som kan uppstå för Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt.

8 Ikraftträdande m.m.

Enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet (kap. II, artikel 14.7 m.fl.) skall varje avtalsslutande EFTA-stat vidta nödvändiga åtgärder i det avseende som här är aktuellt inom sex månader från det att EES-avtalet trätt i kraft, vilket skedde den 1 januari 1994. Nu föreslagna ändringar bör därför träda i kraft den 1 juli 1994.

För att inte olika regler skall gälla under handläggningen av ett enskilt ärende vid kronofogdemyndigheten bör i en särskild övergångsbestämmelse föreskrivas att äldre bestämmelser fortfarande skall tillämpas i de fall ansökan om handräckning gjorts före ikraftträdandet.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES)

13 §

Andra stycket

I andra stycket *första meningen* föreskrivs att frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län. Bestämmelsen ersätter således forumreglerna i 16 kap. 10 § utskningsbalken (UB). Vid förrättning som äger rum på annan ort än i Stockholm finns möjlighet för kronofogdemyndigheten att förordna en tjänsteman vid en annan myndighet att handlägga målet. Det blir i dessa fall inte fråga om överlämnande av målet enligt 2 kap. 4 § UB utan detta handläggs också i dessa fall, formellt sett, av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län.

Av andra stycket *andra meningen* framgår att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det företag eller den företagssammanslutning där undersökningen skall ske om att Konkurrensverket ansökt om handräckning enligt EES-lagen. Bestämmelsen skall således tillämpas i

stället för 16 kap. 11 § UB. Till skillnad från vad som är fallet vid verkställighet av säkerhetsåtgärd enligt nyss nämnda lagrum är regeln obligatorisk (jfr Walin m.fl., Utsökningsbalken och promulgationslag m.m., andra upplagan, 1987, s. 577). Kronofogdemyndigheten är således alltid förhindrad att underrätta svaranden om handräckningsansökan innan verkställighet sker.

Av andra stycket *tredje meningen* framgår att de bestämmelser i UB som gäller vid sådan handräckning som avses i 16 kap. 10 § UB, och som inte avser forum- eller kommuniseringsfrågor, skall tillämpas också vid handräckning enligt denna paragraf. Stadgandet utesluter inte tillämpning av andra föreskrifter, t.ex. i utsökningsförordningen (1981:981), eller av de principer som följer av EES-rätten.

Exempel på bestämmelser i UB som kan bli tillämpliga i mål av ifrågavarande slag är 2 kap. 1 § om ansökan, 2 kap. 15 § om tvångsmedel och 2 kap. 17 § om förrättningsmannens befogenheter samt 16 kap. 12 § om hur verkställighet sker.

Andra bestämmelser som blir tillämpliga är de i 18 kap. om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut. Enligt 18 kap. 7 § sista stycket skall kronofogdemyndighetens beslut överklagas inom tre veckor från det att beslutet delgavs klaganden. Av 2 kap. 19 § följer att kronofogdemyndighetens beslut gäller omedelbart och att verkställigheten fortgår även om beslutet överklagas om inte något annat förordnas av en domstol. Enligt 18 kap. 12 § får tingsrätten, efter överklagande, förordna att någon åtgärd för verkställighet tillis vidare inte skall vidtas eller, om det finns synnerliga skäl, att en redan vidtagen åtgärd skall hävas. Till följd av föreskriften i tredje stycket om att frågor om handräckning enligt denna paragraf skall prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län skall kronofogdemyndighetens beslut alltid överklagas till Stockholms tingsrätt.

Det är här att märka att ESA:s beslut att genomföra undersökningen överklagas till EFTA-domstolen. Detta följer av artikel 108.2 i EES-avtalet och artikel 36 i övervakningsavtalet. ESA:s beslut om undersökning skall innehålla en upplysning om detta (se bl.a. artikel 14.3 i kap. II i protokoll 4 till övervakningsavtalet). Det är således endast överklagande av kronofogdemyndighetens beslut och åtgärder som avses i denna paragraf.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I övergångsbestämmelserna föreskrivs att äldre föreskrifter skall tillämpas i de fall ansökan om handräckning gjorts före lagändringarnas ikraftträdande den 1 juli 1994.

Enligt 2 kap. 1 § UB görs ansökan om verkställighet muntligen eller skriftligen. Det krävs således inte att Konkurrensverket givit in några handlingar för att ansökan skall anses gjord.

Enligt protokoll 4 till avtalet den 2 maj 1992 mellan medlemsstaterna i EFTA om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (övervakningsavtalet) har Sverige åtagit sig att, inom sex månader från EES-avtalets ikraftträdande, införa regler i den nationella lagstiftningen som möjliggör för EFTA:s övervakningsmyndighet att i konkurrensärenden genomföra undersökningar hos företag i Sverige även om företagen motsätter sig undersökning.

För uppfyllande av detta åtagande finns i 13 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES), EES-lagen, regler om handräckning av kronofogdemyndigheten vid genomförandet av sådana undersökningar.

I promemorian behandlas frågan huruvida den nuvarande regleringen är tillräcklig för att Sverige skall anses till fullo uppfylla sina internationella åtaganden i detta avseende. Utgångspunkten är därvid den av EG-domstolen fastslagna principen att de nationella reglerna skall vara sådana att övervakningsmyndighetens undersökningar blir effektiva samtidigt som företagen skall vara tillförsäkrade ett skydd mot godtyckliga och oproportionerliga ingrepp i den privata sfären.

Slutsatsen i promemorian är att 13 § EES-lagen bör kompletteras med bestämmelser om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det berörda företaget om att handräckning begärts och om att frågor om sådan handräckning alltid skall prövas av en större kronofogdemyndighet - Kronofogdemyndigheten i Stockholms län. Kravet på skydd mot godtyckliga och oproportionerliga ingrepp anses tillgodosett utan att några ytterligare föreskrifter erfordras.

Vidare föreslås i promemorian att det i samma lagrum införs uttryckliga hänvisningar till utsökningsbalkens regler om förrättningsmannens befogenheter vid verkställigheten och om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES)

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

När EFTA:s övervakningsmyndighet har beslutat om en undersökning enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet har den behöriga myndigheten rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 12 § 1, 2 och 4.

Kronofogdemyndigheten skall inte underrätta företaget eller företags-sammanslutningen om den behöriga myndighetens begäran om handräckning innan verkställighet sker. Vid verkställigheten tillämpas 2 kap. 17 § utsökningsbalken.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län. I fråga om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut eller åtgärd enligt denna paragraf tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om talan mot utmätning i allmänhet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.
 2. Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i de fall ansökan om handräckning gjorts före ikraftträdandet.

1 Deltagare

Vid hearingen deltog företrädare för följande: Företagarnas Riksorganisation, Grossistförbundet Svensk Handel, Konkurrensverket, Kronofogdemyndigheten i Stockholms län, Marknadsdomstolen, Riksskatteverket, Stockholms tingsrätt, Svea hovrätt, Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund, Justitiedepartementet, Utrikesdepartementets handelsavdelning, Finansdepartementet och Näringsdepartementet.

2 Synpunkter

Samtliga ställer sig positiva till eller har ingen erinran mot att i EES-lagen införs bestämmelser om att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta det berörda företaget om att handräckning begärts. *Svea hovrätt* ifrågasätter dock om det behövs en uttrycklig bestämmelse om att kommunikation inte skall ske. Hovrätten påpekar att ordet "brådskanie" i 16 kap. 11 § UB täcker den situationen att det finns risk för att bevis undanhålls eller förstörs. Hovrätten motsätter sig emellertid inte att saken regleras uttryckligen.

Sveriges industriförbund ifrågasätter om det föreslagna kommuniseringsförbudet också innebär att kronofogdemyndigheten är förhindrad att på förfrågan uppge huruvida en ansökan om handräckning föreligger mot ett företag.

Stockholms tingsrätt berör frågan huruvida kronofogdemyndigheten skall göra någon prövning innan den deltar vid undersökningen.

Grossistförbundet Svensk Handel, Konkurrensverket, Sveriges industriförbund m.fl. berör kompetensfördelningen mellan de inblandade myndigheterna och därvid närmast vilken myndighet - ESA, Konkurrensverket eller kronofogdemyndigheten - det är som har att fatta beslut om t.ex. vilka handlingar som skall företes, vilka utrymmen som skall genomsökas och huruvida företaget har fått tillräckliga möjligheter att tillkalla en jurist vid undersökningen. Därvid berörs särskilt frågan om vad som skall ingå i kronofogdemyndighetens prövning.

Svea hovrätt anser att samtliga kronofogdemyndigheter bör vara behöriga att pröva frågor enligt 13 § EES-lagen. Hovrätten framhåller vidare att förslagets hänvisning till 2 kap. 17 § UB inte är lämplig eftersom det kan finnas behov av att tillämpa också andra bestämmelser i UB, t.ex. 2 kap. 15 §. Vidare krävs en uttrycklig hänvisning till 17 kap. UB för att balkens rättegångskostnadsregler skall bli tillämpliga. Hovrätten påpekar också att 3-15 kap. UB aldrig kan bli tillämpliga i mål av förevarande slag. Hovrätten förordar att en uttrycklig hänvisning till 16 kap. 10-12 §§ UB införs i EES-lagen i stället för de hänvisningar som förslaget innehåller.

Sveriges advokatsamfund framhåller att myndigheterna vid undersökningar bör till företaget överlämna upplysningar om vad beslutet

grundar sig på, vilka rättigheter företaget har och vilka möjligheter det finns att överklaga besluten.

Prop. 1993/94:211
Bilaga 3

Marknadsdomstolen påpekar att promemorian saknar varje hänvisning till den nationella konkurrenslagen vars regler om undersökningar hos företag i väsentliga avseenden motsvarar EES-lagens. Det finns en risk för att en uttrycklig bestämmelse i den sistnämnda lagen om att kommunikering inte skall ske leder till att konkurrenslagen tolkas på motsatt sätt.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES)

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

När EFTA:s övervakningsmyndighet har beslutat om en undersökning enligt protokoll 4 till övervakningsavtalet har den behöriga myndigheten rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 12 § 1, 2 och 4.

Vid handräckning enligt denna paragraf gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10-12 §§ den balken. Kronofogdemyndigheten skall dock inte underrätta företaget eller företagsammanslutningen om den behöriga myndighetens begäran om handräckning innan verkställighet sker.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.
 2. Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i de fall ansökan om handräckning gjorts före ikraftträdandet.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-03-08

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bækkevold.

Enligt en lagrådsremiss den 3 mars 1994 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Jan Stockhaus.

Lagrådet lämnar förslaget utan annan erinran än att de föreslagna nya andra och tredje styckena i 13 § bör ersättas med ett stycke av följande lydelse:

"Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholms län. Kronofogdemyndigheten skall inte underrätta företaget eller företagssammanslutningen om den behöriga myndighetens begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken."

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet P. Westerberg

Regeringen beslutar proposition 1993/94:211 Handräckning vid EFTA:s övervakningsmyndighets undersökningar hos företag i Sverige.

